

Megtalálták Fehéregyházát, az Árpád fejedelem sirja mellett épített ős keresztény templomot

VI.

Az egyes ismert helyektől meghatározott távolságokat megadó okmányok egyelőre használhatatlanok, mert ellentmondóknak látszanak. Az 1355-iki határjáró jegyzőkönyv azonban tartalmazza az esztergomi nagy uton ezt a hegy alatt fakadó forrást a Fehéregyház

királyné birtokába jutván, az egyháznak nem tartoztak semmiféle illetékekkel. Mi oka lehetett a Budai Törvénykönyvnek arra, hogy kiemelte, hogy a Fehéregyháznál a telkesek nem tartoznak illetékekkel? Amikor természetszerű és általánosan ismert dolog volt, hogy az egyik irány felé esők tartoztak, a másik irány felé esők pedig nem. Csak az, hogy

métányira érkeznek le a hegyekből. Mint-hogy a határjárás — főirányában — itt délről észak felé halad, a Vörösvári-ut és Bécsi-ut metsződésétől délre volt az az ösvény a szőlők között, amelyen a határjárók az okmány szerint keleti irányban a hegyről lejöttek.

A Perényi-uton jöttek le Nagy Lajos korában a határjárók a hegyekről

Ez pedig az Árpád-malom forrásától visszafelé következtetve, csak a mai Perényi-ut lehetett, amelyet a 80-as években „Steiniger Weg”-nek, köves utnak neveztek. Kevéssel távolabb vagy közelebb nem eshetett, mert a hegyekből elvezető ösvények, dűlőutak vonalát a terep, a vízmosások szabták meg, amelyek évszázadok előtt is bizonyára ugyanott voltak, ahol a legújabbban végrehajtott általános tereprendezés előtt voltak. Már pedig ilyenek ettől a jellegzetes uttól —

A „magna via” a mai Körte-utca

A metális azt mondja, hogy a határ szőlők között, keleti irányban halad az ösvényen s az ösvény végéről elérkezik ama nagy uthoz, mely Fehéregyháza felé vezet és magán ezen a nagy uton érkezik Fehéregyháza mellett az esztergomi nagy utra. Az esztergomi nagy ut előtt nem jelez irányváltást, amelyet pedig a jegyzőkönyv minden ilyen esetben megtesz, csak az esztergomi nagy utnál van kivétel, — bizonyára azért, mert annyira ismert és jellegzetes volt az ut maga, hogy annak pusztja megemlése elégséges volt. Minthogy pedig nem mond irányváltást a jegyzőkönyv, ama nagy ut, mely Fehéregyháza felé vezet, főirányában követte az ösvény vonalát, amely keletre tartott. Hol volt az ösvény vége és hol kezdődött az a bizonyos nagy ut? Nyilvánvalólag a hegy lábán, ahol a hegyi ut és a síkon vezető ut között az átmenet volt, ott, ahol most a Perényi-ut a Bécsi-utba torkollik. Az ösvény, amely az agyagos hegylábon, a szőlők között, keskeny volt, amint a sikra ért, megszélesedett, talán a vízmosás okozta, talán

a föld megművelésének különbözősége miatt, de irányát nem változtatta meg. Ezt még a szöveggel magával is tudjuk bizonyítani. Ha megfigyeljük a metális szövegét, észre vesszük, hogy annak fogalmazója először minden határszakasznak, azaz metánnak, először irányát adja meg, néhol hosszabb körülírásban, és azután visszatér a szakaszra és az új határjeleket írja le. Arról a szakasról, melynél most tartunk, az irány megadását „innen magán a nagy uton haladva, elérkezik a nevezett Fehéregyháza mellett az esztergomi nagy utra” és a „circa quam” vonatkozó névmással bevezetett következő mellékmondat nem a sarokpontra és nem a továbbvezető utvonalra vonatkozik, hanem az előbb megjelölt határszakaszra, amidőn azt mondja, „amely mellett két földjel van készítve, melynek egyike kelet és dél felé a királynak, másika pedig nyugat felől a nevezett budai egyháznak jelöli a birtokát”, s csak ezután tér át az újabb szakaszra.

Gatterer Ferenc

(Pénteken folytatjuk)

Óbuda határának megosztási vonala Wekerle László dr. véleménye szerint. Fehéregyházát a Bohn-téglagyár területén kiásott templomromban gondolta feltalálni, amelyről kitűnik, hogy az a Clarissa-apácák temploma volt.

közelében. S így a közelebbi pontos helymegjelölés már annak alapján keresendő. S minthogy éppen a Fehéregyház közvetlen közelében vált vitássá a terület birtokjoga az óbudai egyház és az óbudai polgárok között, úgy Perényi nádor parancslevele, mint II. Lajos okmánya segít az eredeti határvonal rekonstruálásában. A határvonal a Fehéregyház mellett haladván el, a határvonaltól egyik irány felé eső terület az óbudai egyház birtokában maradván, az egyes telektulajdonosok annak adóztak; míg a másik irány felé eső terület a király, illetőleg

volt egy kisebb terület — hiszen a Fehéregyháza közvetlen környékére szorított —, amelyik noha az óbudai egyház területfelébe esett, valamilyen okból ilyen kivételes elbírálásra számot tartott. Talán csak I. Lajos határvonalának félreértéséből vagy félremagyarázásából. Bizonyos az, hogy ezt a területet adja vissza Perényi nádor és II. Lajos az óbudai egyháznak — és bizonyos az is, hogy ugyanazon félreértésnek estek áldozatául közel hatszáz év után Fehéregyháza kutatói, főleg Wekerle László, és emiatt nem találhattak rá.

Mit jelentett Nagy Lajos okmányában a „meta”?

I. Lajos határmegállapító okmánya szerint a határvonalat „meták”-kal jelölték meg. „Meta” latinul tulajdonképpen kup- vagy piramisalakban kifaragott követ jelent, amelyet természetesen határjelnek is lehetett használni. Határjelnek földből hányt kupokat, kis halmokat is készítenek s a középkori okmányok ezeket is metáknak nevezik. De Du Cange középkori latin szótára szerint a „meta” lisztvályut is jelentett s így egyszerűen „vályu” értelemben a határárkot is érthették rajta.

A mi határmegállapító jegyzőkönyvünk a „meta” szót két értelemben használja, először „határjel” és másodszer a határvonal egyes szakaszainak jelölésére, amelyek két határjel közé esnek. Minthogy jelet iránytöréspontokra és a terep jellegzetesebb pontjaira tettek, az egyes meták különböző hosszúságúak. Az óbudai határmegállapító határjeleket földből ké-

sztítették; sok helyütt határhalmot hánytak föl, de néhol árkot is ástak és ezt a kétféleséget nem különböztették meg a szövegben. Kitűnik ez a II. Lajos korabeli határjárásból is, amikor a határjárók a Fehéregyháza környékén az I. Lajos korabeli szöveg szerint határhalmokat keresnek, de helyettük árkokat találnak. Ama lehetséges ellenvetés nem helytálló, hogy az időközben eltelt 169 esztendő múltán, hiábavaló fáradság volt a határhalmok keresése, mert éppen határjelekről van szó, amelyeket óvtak és fenn tartottak s így indokolt az állításunk, hogy már az I. Lajos-korabeli határmegállapító árkok eredetileg a határárkokat. Ezek az előrebocsátott apróbb megismerések segítségünkre vannak a határvonal pontos megvonásában.

A határmegállapító okmány határjárói a hegy alól kibugyogó forrás — azaz a mai Árpád malom forrása — előtt két

Az alagi férjgyilkos asszony már harmadik napja a pestvidéki ügyészség foglya. Kövess Aurél dr. vizsgálóbíró kedden délután hallgatta ki először Bognár Istvánné, aki ezáltal visszavonta a csendőrök előtt tett tördelmes beismerő vallomását és mindenképen szépíteni igyekezett bűnét. Ugy állította be a történeteket, mintha férje támadása ellen kellett volna védekeznie. Előadása szerint, amikor férjét éjszaka a szekrényénél észrevette, veszekedni kezdett vele, majd dulakodásra került sor. A férje ágya mellett egy vadászpuska állott, amit Bognár István felragadott és az asszonyra fogott. Bognárné a puskával szemben dunnával védekezett s azt férje felé dobta. Férje elesett, a fegyver kihullott, kezéből s ugyanabban a pillanatban el is sült, a golyó pedig Bognár István halántékába furódott s nyomban megölte.

Bognár Istvánné elmondotta még a vizsgálóbíró előtt, hogy halott férje mellett hajnalig tőprengett. Öngyilkos akart lenni, s erről a szándékáról csak azért mondott le, nehogy fia apátlan anyátlan árva legyen. Azt hitte, senki sem veszi majd valóságának azt, hogy férje kezében a puska véletlenül sült el, ezért határozta el magát arra, hogy a holttestet eltünteti. Erre azután feldarabolta férje holttestét s állítása szerint a vadászfegyvert a fejjel és az eddig meg nem talált testrészekkel együtt a Dunába hajította.

Szerdán délben a vizsgálóbíró ismétellen kihallgatta Bognárnét és elébe tárta, hogy előző napi vallomása és a csendőrök előtt tett vallomása között nagy az ellentét. Az asszony ezután is a vizsgálóbíró előtt tett vallomását tartotta fenn. Megkérdezte még a vizsgálóbíró azt is, hogyan került házukba a vadászfegyver, amire Bognárné azt adta elő, hogy férje a puskát egyik barátjától kapta,

az illetőt azonban nem tudta megnevezni, állítólag nem ismeri a nevet. Vallomását különben éppen ez teszi hihetlenné, mert elképzelhetetlen, hogy ne tudná férje barátjának a nevet, aki állítólag vadászpuskát adott Bognár Istvánnak.

Egyelőre a nyomozás nem tudta még kideríteni, hogy mivel ölte meg férjét Bognár Istvánné. Az eddig megtalált testrészek ugyan nyaki tájon egy késszurátszerű seb van, azt azonban, hogy ez a seb hely Bognár halála előtt, vagy után keletkezett-e, csak a pénteken megtartandó boncolás fogja megállapítani. A bűnjelek között lefoglalt egyik baltán hajszálakat találtak, s így az sem lehetetlen, hogy a gyilkos asszony baltával végzett férjével. A nyomozó hatóságok biznak benne, hogy rövidesen sikerül megtalálni a hentesmester fejét s ezzel aztán erre a kérésre is világosság fog derülni.

BELLEVEBEN

Johnny Flemming

a néger csodadobos

Barbara MacClay

Minden este
vasár- és ünnepnap délután is.

Asztalrendelés: Aut. 52-8-84